

No, egyszóval ezt, legalább ezt meg kellett írnom.

A lapból egyébként még keveset olvashattam. De látom, sok a recenzió. Az irodalmi számtartások szinte gondosabb, mint a központi folyóiratoké. Más kérdés, hogy miként lehetne megszabadulni a „recenzeus”-pszichiztól, és áttérni az igazi kritikára, vagy az olvasféle velős elemzésre, mint amilyet Mocsár írt Dugonicsról.

A novellákat még nemigen olvashattam el, de a „Tisza” nekem jobban tetszik. (Mikor lesz már ebből könyv?) A novellákban Pesten is kevés a „mű”. Félkész írások. Novella vagy regénytéma „riportázs-pszichével” írva. (A tettes igencsak a „maiság” félreértése, de ezt most nem magyarázom.)

Még valamit! Milyen jó, hogy lehoztátok Lászlóffy Aladár arcképét. Nagyon tetszik nekem ez a szép ázsiai fej. Férfit, egyéniséget érzek benne. Ott van benne az a valami, ami az embert teszi.

Elég. Elnézést az ótáni kapkodó, majdnem hebehurgya és kivagyi beszélgetésért és e levél hiányaiért. (Nem szoltam mindenről.)

VERES PÉTER

VITA A VIDÉKI KÖNYVKIADÁSROL

PROFÁN HOZZÁSZÓLÁS A SZEGEDI KÖNYVKIADÁS ÜGYÉHEZ

Mocsár Gábor írását olvasva a szegedi könyvkiadás odajutott, mint a nevelt gyerek, amikor a mostoha nyakába akasztja az üres tarisznyát, mondván:

— Most már eredj, amerre látsz! Kaparj kurta, neked is lesz.

A mostohák sohasem tagadják meg önmagukat, még ha irodalmi vonatkozásról is van szó.

És mit tehet az árva gyerek? Ő legyen jól nevelt, udvarias, és bizonyítsa be neveletlen mostohájának, hogy jól megtanulta a közgazdasági illemszabályokat? — Vagy döngesse meg a kaput és követelje távozóban a jussát? Nehéz kérdés!

Érdekes, hogy keskeny e hazánkban senki sem kívánja gyerekeinek a maga szenedelmes sorsát, csak a jobbat, a tisztultabbat, a haladottabb szelleműt. És ez így jó, így helyes. Ugyanakkor a Tiszatáj-nak a könyvkiadás ügyében írt két cikke azt tükrözi, hogy a magyar könyvkiadás mint szülő a saját 35—40 év előtti sorsát kívánja vidéki gyerekeinek osztályrészül juttatni.

Egész könnyedén, mint ahogy a nagyok hullatják a morzsát, odavetették a mindent megoldó tippet:

— Gyűjtsetek előfizetőt. Adjátok ki Dugonics összes műveit, én is előfizetek rá!

Aki valaha gyűjtött előfizetőt, tudja, milyen keserves dolog az. És különösen ma. Versenyezni azokkal a bedolgozott könyvterjesztőkkel, akik fix, napidíj és jutalék mellett árusítják a már kinyomott szép könyveket, a reménybeli kiadványokkal: ez körülbelül annyi, mintha délibábot ígérnének havi részletre.

Ami pedig Dugonics összes műveinek a kiadását illeti, hát az a délibábnál is több. Ha valakinek némi fogalma van Dugonics műveinek számáról, arról a hatalmas tömegről, amelyet ötven éven felül írói munkássága alatt „termelt”, az még megkockáztatni sem merheti azt a gondolatot, hogy egy vidéki induló kiadó vegye magára ezt a terhet. Állítom, hogy az Akadémiai Könyvkiadó minden dotációjára és szervezetsége belebukna ebbe a vállalkozásba! De teljesen felesleges is. Dugonics regényei és átdolgozásai ma már nem élvezhetők, néhány iskoladrámája pedig kinyomtatás nélkül is előadható, ha van rá közönség. Egyetlen ma is értékálló műve pedig, amit Szegeden 1820-ban, tehát halála után adtak ki, a *Magyar példabeszédek és jeles mondások*, óriási értéke mellett máig sincs feldolgozva semmiféle vonatkozásban. Kiadni majd azt kell és annyit, amennyit feldolgoznak belőle.

Mindezzel szerényen és laikusán csak azt szerettem volna érzékeltetni, hogy a vidéki könyvkiadás dolgáról sem Pesten, sem Szegeden nem lehet kapásból és nagyjából beszélni. Ez sokkal komolyabb dolog.

Egy laikus Olvasó nem tud hozzászólni a kérdés közgazdasági részéhez, és azzal sem tesz különös szolgálatot, ha csupán hangsúlyozza újra azt, amit unos-untalan hallunk: szükség van a vidéki könyvkiadásra.

Az olvasónak, úgy érzem, elsősorban joga van felhívni a figyelmet arra, hogy nem vidéki, illetve nemcsak vidéki kiadásra, hanem elsősorban vidéki, tehát szegedi olvasótáborra van szükség. A szegedi kiadványok olvasótáborára, a közönség egy speciális rétegére, amely főként szegedi, de jócskán kell hogy az ország lakosságából is rekrutálódjék, és amely igényli a szegedi kiadványokat.

Ha a múlttól valamit számon kell kérni — márpedig számon kell, mert enélkül nincs egészséges fejlődés, akkor az az, hogy miért nem állt itt össze a 40-en felüli kiadvány mellett sem egy komoly, önálló olvasótábor. Ahol kegyetlen kötet könyvet kiadtak, úgy hogy abból számtalan pincébe és zúzdába került, ott nagy hibát követtek el az olvasói gárda kialakítása terén. És bármennyire is fájó és fontos tényező ez, innen az olvasó szemszögéből most is úgy néz ki a helyzet, hogy minden fontosnak látszik a kiadói létalap megteremtésénél: csupán az olvasó nem. Mert az, aki ma Dugonicsot akar kiadni, vagy csak meri is ezt indítványozni, az annyira nem ismeri sem Dugonics műveit, sem a mai olvasót, sem a könyvkiadást, hogy annak még arról az oldalról is át kell menni a másikra, ahol egyáltalán könyvkiadásról beszélnek.

Mi lenne, illetve mi lehetne mégis szegedi viszonylatban a könyvkiadás és az olvasói tábor megszervezésének első lépése?

Olyan kiadvány, amelyben mindazok a szempontok érvényesülhetnek, amelyeket a két idézett cikk is felhoz, de ugyanakkor anyagilag is hozzásegít az alapozáshoz.

Szegeden két különböző időszakban vannak nagyszerű példái az olvasóra támaszkodó könyvkiadási kezdeményezéseknek.

Az első és innen-onnan kilencvenesztendő az Almanach-típus. A naptár az a vidéki könyvkiadói eszköz, amely a könyvnyomtatás feltalálása óta sohasem hagyta cserben anyagilag a kiadót.

Persze az Almanachra ma azt lehet mondani, hogy visszafelé lépés lenne, hiszen a századfordulón virágzott.

De van ennek a típusnak egy válfaja, amely kétségtelen haladó. A Szegedi Fiatalok Kis Kalendáriuma. Ehhez feltétlenül vissza lehet nyúlni, de nem annak exkluzív formájában, hanem népies, tömegeket ölelő, nagy mennyiségű megvalósításában.

Egy jól szerkesztett Szegedi Képes Kalendárium a legmagasabb szellemi nívót jelenthetné, és ugyanakkor, mint naptár biztos lehetőséget a több tízezres példányszám felé. De anyagi alapját nemcsak a nagy példányszám, hanem a nagy példányszámhoz önként csatlakozó és a Kalendárium jelleggel összeférő komoly hirdetések anyagi bázisa.

Nem tudok ma elképzelni sem közvetlenebb, sokszínűbb és szerkesztői és olvasói szempontból kielégítőbb induló könyvkiadási produkciót, mint a jó Kalendárium. Persze, ez is olyan dolog, hogy annyira nem művészet, hogy el ne lehessen rontani.

Tisztába vagyok azzal, hogy a naptárkiadás ma valamiféle finoman kifejezett kizárólagossági keretbe tartozik. Na de hát valami kis jussa csak lehet a szegedi könyvkiadásnak az országos kincsekből, illetve az országos Kincses Kalendáriumból, amely bizony sokszor kifogásolható hibáival, túlságosan nagyra méretezett önértékeléssel már nem is tudja jól betölteni azt a feladatot, amire annak idején kijelölték. Ha a fejlődés során eljutottunk odáig, hogy a budapesti napilapok száma megnövekedhetett eggyel, akkor a Kalendáriumot is fel lehet oldani a monopolizmus alól.

DR. MAGYARKA FERENC

A SZERKESZTŐSÉGHEZ ÉRKEZŐ LEVELEK EGYIKÉBŐL IDÉZZÜK:

„Engem is jó pár hónapja foglalkoztat az a gondolat, aminek nagy százalékát Mocsár Gábor a Tiszatáj egyik mostan körüli számában elmondott a szegedi könyvkiadás ügyéről. Ebben a kérdésben ugyanis nagyon is összefonódnak a helyi és az országos érdekek. Természetesen nem úgy, ahogyan a Mocsár-cikkben idézett provinciálisan túlzó pécsi lokálpatriotizmus gondolná...”

„... Kell könyvkiadás Pécsen is meg Szegeden is, és mindenhol, ahol igénylik, s a kínálatra el bírják érni a megfelelő keresletet! Ne csodálkozzon, hogy ezzel az erősen gazdasági formulával élek, de az a véleményem, hogy a szemérmes irodalom ideje lejárt. Igenis propaganda kell az irodalomnak is. Különösen a jó irodalomnak! Természetesen ehhez is s a könyvkiadáshoz is pénz kell.

Erről az egészen egyéni véleményem az, hogy az a legkevésbé problematikus dolog, amit pénzzel meg lehet oldani. Különösen a múlt rendszer progressívjeinél találunk sok példát erre, de a közelmúltban is történt már ilyesmi, ha nem is mai író művével. Azaz: mindenki „szálljon be”. A magam részéről rögtön fel is ajánlom egyhavi fizetésem (jelenleg sajnos csak 1070 forint) erre a célra. S a propaganda eszközeivel *rentábilissá* kell tenni a könyvkiadást. Bízom abban, hogy akinek valóban szívügye a társadalmi fejlődés, nem retten vissza ugyanilyen apró anyagi áldozattól. A felsőbb hivatalos szerveket pedig meg kell győzni ennek helyességéről, hiszen az ő vállalkról is garmadával szedné le a gondokat...”

ZELEI MIKLÓS
Mezőkovácsháza